

4) PRINCÍP SPOLUÚČASTI

... alebo o tom, čo má spoločné svetská spoločnosť a Cirkev a čomu nás môže aj vo svete učiť synodalita.

BOŽIE SLOVO:

(1 Tim 2, 1-4)

Čítanie z Prvého list sv. apoštola Pavla Timotejovi: *Predovšetkým teda žiadam, aby sa konali prosby, modlitby a orodovania a vzdávali sa vďaka za všetkých ľudí, ² za kráľov i za všetkých, čo sú na vyšších miestach, aby sme mohli žiť tichým a pokojným životom vo všetkej nábožnosti a mravnej čistote. ³ Toto je dobré a milé pred Bohom, našim Spasiteľom, ⁴ ktorý chce, aby boli všetci ľudia spasení a poznali pravdu.* Počuli sme Božie slovo.

KATECHÉZKA

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 800)

Ako zvyčajne, aj dnes začneme stručným zhrnutím tohto princípu od Roberta P. Maloneyho, C.M.: „*Veríme, že ľudia majú právo a povinnosť participovať na spoločnosti, snažiac sa o spoločné dobro a blaho všetkých, najmä chudobných a zraniteľných.*“ *Bez tejto spoluúčasti sa dosiahnuteľné dobrodenia pre jednotlivcov cez nijakú sociálnu ustanovizeň nedajú získať. Ľudská bytosť má právo nebyť vylúčená zo spoluúčasti z tých ustanovizní, ktoré sú potrebné pre napĺňanie ľudských potrieb. Tento princíp sa zvláštnym spôsobom uplatňuje pri podmienkach, spojených s prácou.*“ *Práca je viac ako iba prostriedok na zabezpečenie životných potrieb; je to forma pokračujúcej účasti na Božom stvoriteľskom diele. Ak má byť chránená dôstojnosť práce, tak potom musia byť rešpektované aj základné práva robotníkov: právo na prácu, slušné a spravodlivé mzdy, organizovať sa a vstupovať do odborov, do privatizácie majetku a do ekonomickej iniciatívy.*“

Spoluúčasť. Toto slovo je nám známe, že? Bolo to jedno z troch kľúčových slov *Synody o synodalite: spoločenstvo, spoluúčasť, misia*. Nie je to náhoda. Sv. Tomáš Akvinský hovorí, že *milosť stavia na prirodzenosti* a myslí tým, že kresťanstvo v istom zmysle len rozvíja a vynáša na *nadľudskú* úroveň kvality, ktoré by mali byť vlastné každému dobrému a zreleému človekovi. Cirkev je tak v tomto zmysle ďalším *evolučným stupňom* svetskej spoločnosti podobne, ako by sme mohli pozeráť na kresťana ako na ďalší *evolučný stupeň* vývoja človeka – tak to vnímal napríklad filozof a teológ Pierre Teilhard de Chardin [*Pjer Tejad de Šardén*], keď za seba zoradil zrod človeka ako (povedané ľudovo a prosto) „*premenu opice na človeka*“ a hneď na to jeho znovuzrodenie v Kristovi ako ďalší stupeň tejto genézy, *premenu človeka na syna*, dcéru Boha, na *boha* v Bohu. Nakoniec, tak je usporiadaná aj Biblia: Starý zákon ako etapa premeny lotra a bezbožníka na človeka zbožného a spravodlivého, žijúceho v tomto svete, a naň potom nadväzuje Nový zákon, ako následná premena tohto človeka na syna, dcéru Boha, povolaného žiť Večný Život Boha v Nebi.

Synoda nám teda môže pomôcť lepšie porozumieť aj tomuto princípu sociálnej náuky Cirkvi. To, čo nám pripomenula, je, že Cirkev je nie organizácia či inštitúcia, ale *spoločenstvo*, rodina. Znakom toho, že sme jej členmi, je to, že sa podieľame na jej živote a konaní, máme *spoluúčasť* na všetkom, pretože nie sme len nejakí návštevníci, ani otroci, ani votrelci, ani len nejaká „živá sila“ či „kádre“, ale sme členovia tejto rodiny. A preto máme účasť aj na jej *misii*, poslaní a práci vo svete. Táto práca tak nie je nejakou smutnou trpenou povinnosťou, bremenom, ale radostnou účasťou na samej podstate tejto Rodiny Boha, Cirkvi.

Už sme povedali, že pozemská spoločnosť je akoby *evolučným predchodcom* Cirkvi. Niečo ako *neandertálec* oprostí *modernému človekovi*. Je nižšie, ale veľmi podobná. A tak nás neprekvapuje, že aj v dobre usporiadanej a spravodlivej pozemskej spoločnosti – rodina, národ, štát – nachádzame, alebo by sme aspoň mali nachádzať, všetky tieto tri znaky Cirkvi:

SPOLOČENSTVO: hovorili sme o ňom minule, netreba sa k tomu zbytočne vracáť.

SPOLUÚČASŤ: Znakom toho, že naozaj žijeme ako spoločenstvo, ako pozemská ľudská rodina, kde ctíme jeden druhého, je, že každý má príležitosť podieľať sa na živote spoločnosti. Jednak po stránke riadenia a jej usporiadania – a o tom je obzvlášť demokracia v rámci štátu, spojená s príslušnými slobodami, s prístupom k informáciám a so všetkým ostatným, čo zabezpečuje, že je naozaj vykonávaná. Je už pomaly tradíciou, že totalitné režimy, ktoré potláčajú práva svojich obyvateľov, majú nutkanie vkladať do svojich názvov slová ako „ľudová“ či „demokratická“ republika. A hoci formálne konajú voľby a majú parlament a vládu, v skutočnosti je demokracia znemožnená práve nedostatkom slobody a cenzúrou ako dvomi hlavnými nástrojmi ztročovania obyvateľov.

V oblasti výroby a zamestnania je tiež dôležité, aby robotník nebol iba „hovoriaci nástroj“ v rukách pána továrnika. Preto sú tu odbory, ktoré (ak fungujú) vytvárajú priestor a spôsob na spoluúčasť zamestnancov na riadení a fungovaní podniku. Takisto už spomenutá možnosť podieľať sa na privatizácii, vlastníť akcie svojej či akejkolvek inej firmy, prípadne môcť podnikáť vo vlastnej réžii ako živnostník alebo podnikateľ.

MISIA: Ak Cirkev má ako misiu budovanie Nebeského Kráľovstva, pozemská spoločnosť má tiež misiu a tou je budovanie „*pozemského kráľovstva*“ ako odrazu a predstupňa Cirkvi a Neba. Práca tak nie je iba nejaké nutné zlo či nástroj zárobku a obživy. Práca je tu na to, aby dávala ľudskému životu aj naplnenie, zmysel, aby ľudí v spoločnom úsilí o spoločné dobro a o lepší a krajší svet ako domov pre všetkých ľudí aj spájala a dávala ich životu prirodzený zmysel a z neho plynúce radosť a pocit naplnenia, dobra, správnosti, užitočnosti. Aby to bolo možné, je potrebné okrem predchádzajúceho aj to, aby bola práca primerane zaplatená a aby tak nebola iba bojom o holé prežitie.

NA ZAMYSLENIE:

Spomíname si isto, že *spoluúčasť* v rámci synodalita Cirkvi znamenala, že sa okrem iného *počúvame navzájom* (a aj k sebe slobodne a s odvahou a láskou úctou – *parrésiou* – hovoríme), ale hlavne *spoločne počúvame* Ducha Svätého, hľadáme na Boha, pretože On je tá objektívna norma, ktorej sa musí nakoniec v onom „Božom konsenze“ všetko prispôbiť. On je Cieľ!

Aj v „*pozemskej synodalite*“ svetskej spoločnosti existuje niečo podobne objektívne. Existujú zákonitosti ekonomiky a manažmentu firmy. Ak sa porušia, firma skrachuje a všetci stratia prácu i zárobok. Podobne v štáte existujú zákonitosti jeho fungovania, fungovania spoločnosti, sieť medzinárodných vzťahov, hrozieb aj príležitostí. Ak ich budeme ignorovať, štát prestane fungovať, možno sa dokonca zrúti úplne a prepadne do chaosu, v lepšom prípade bude stagnovať. Niekedy sa stávalo, že zamestnávateľa alebo podnikateľa odbory nerešpektovali túto objektívnu skutočnosť. Výsledok bol vždy zlý, od menšej efektívnosti firmy (spomeňme napríklad na zaoštvávanie socialistického priemyslu, kde vládla nesloboda a zamestnanci boli štátom bez hanby vykorisťovaní) až po jej krach a zánik. Podobne v štáte existujú populistické strany a politici, ktorí v honbe za osobnou mocou sú ochotní konať veci na prvý pohľad pekné a príjemné, ale idúce v rozpore so zákonitosťami spoločnosti a štátu a nakoniec vedú štát k úpadku. A dokonca aj keď sa snažia vyzeráť sociálne (znova si spomeňme na našu éru socializmu), nakoniec sa aj tak obyvatelia majú horšie, než v štátoch, kde vládne sloboda a spoluúčasť všetkých na veciach štátu i zamestnania.

Spoluúčasť teda vyžaduje aj v štáte či firme trpezlivosť, skutočné *počúvanie* jedných druhých, vláda či zamestnávateľa ľudu a naopak. A spoločné *skúmanie* a *rešpektovanie* zákonitostí a objektívnej situácie, ktoré určujú mantinely v ktorých sa môžeme pohybovať, aj smer, ktorý je v danej chvíli ten najlepší pre všetkých. Aby na konci aj tu mohol nastať skutočný *konsenzus*, kde sa všetci jednoducho zhodneme na tom pre všetkých najlepšom.

OTÁZKY:

< Základom pre spoluúčasť je dialóg a angažovanosť. Zapájame sa? Do politického dialógu a diania? Do firemného dialógu a diania – aj cez odbory, ak nejaké funkčné sú? >